

Miquel de Moragas i Miquel Botella, Editors

1992

Barcelona: l'herència dels Jocs

2002

*Centre d'Estudis Olímpics – UAB
Ajuntament de Barcelona
Editorial Planeta*

Els continguts d'aquest llibre no podran ser reproduïts,
ni totalment ni parcialment, sense el previ consentiment
per escrit dels editors.

© Dels articles: els seus autors
© De l'edició:
Centre d'Estudis Olímpics i de l'Esport - UAB
Editorial Planeta, S. A.
Ajuntament de Barcelona

Editors: Miquel de Moragas i Miquel Botella
Coordinació editorial: Anna Belén Moreno i Miquel Gómez
Traducció i correcció: Oriol Gibert

Disseny de la coberta: Josep M.ª Trias (Quod)

Edició especial 10è aniversari dels Jocs Olímpics
Barcelona 1992: juliol 2002

Dipòsit legal: B-35932-02
Preimpresió: Víctor Igual, S. L.
Impressió i enquadernació: Imatge de l'Ajuntament
de Barcelona i Reprodisseny
Imprès a Espanya - Printed in Spain

Centre d'Estudis Olímpics i de l'Esport
Universitat Autònoma de Barcelona
Edifici N. 08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)
blues.uab.es/olympic.studies

Imatge i Producció Editorial
Ajuntament de Barcelona
www.bcn.es/publicacions

Miquel de Moragas
i Miquel Botella, Editors
***Barcelona: l'herència
dels Jocs (1992-2002)***

El llegat esportiu dels Jocs

L'ús de les instal·lacions olímpiques

Xavier Segura, Àndor Serra, Ramon Pallejà 183

L'esport i la pràctica de l'activitat física a la ciutat de Barcelona després de 1992

Albert Batlle, Martí Niubò 197

L'alt rendiment esportiu

Josep Escoda 219

Els Jocs Paralímpics Barcelona'92

Els Jocs Paralímpics i la integració social

Fernand Landry 227

Els impactes econòmics i socials

Anàlisi de l'impacte econòmic dels Jocs Olímpics de Barcelona, 1986-2004

Ferran Brunet 245

Turisme: els impactes dels Jocs i de la seva imatge sobre el turisme

Pere Duran 275

Els Jocs de la ciutat

Lluís Millet 295

La Vila Olímpica, deu anys després

Jordi Carbonell 309

Les claus de l'èxit, deu anys després: la tecnologia en els Jocs Olímpics

Ferran Pastor 321

Recerca, documentació i bibliografia sobre Barcelona'92

Berta Cerezuela 343

Índex

Preàmbul

- Joan Antoni Samaranch, Pasqual Maragall i Josep Miquel Abad
conversen deu anys després sobre el llegat del Jocs de 1992 5

Introducció

- Barcelona'92 en perspectiva
Miquel de Moragas / Miquel Botella 19

El model dels Jocs

- Josep Miquel Abad valora els Jocs
Entrevista amb els editors 25
- Les claus de l'èxit dels Jocs
Miquel Botella 37
- El model organitzatiu dels Jocs després de Barcelona'92
Gilbert Felli 65
- Barcelona'92 i la seva influència internacional
Enric Truñó 77
- Els jocs polítics: actors i estratègies entorn dels Jocs Olímpics
de Barcelona 1992
Joan Botella 105
- Comunicació a Barcelona'92: l'herència dels símbols
Miquel de Moragas 119
- Voluntaris'92. Deu anys després
Andreu Clapés 145
- El Fòrum Universal de les Cultures, la darrera herència dels Jocs
Miquel Botella 165

L'ús de les instal·lacions olímpiques

Xavier Segura

Cap del Servei d'Obres i d'Instal·lacions Esportives de l'Ajuntament de Barcelona durant els Jocs Olímpics

Arquitecte. DIR

Àndor Serra

Organització de la Competició de Vela, COOB'92

Director gerent del Centre Municipal de Vela de Barcelona

Ramon Pallejà

Director de les Piscines Bernat Picornell

Analitzar l'ús de les instal·lacions olímpiques deu anys després és una tasca agraïda, i haver participat en tot aquest procés, un privilegi. En el camp de les instal·lacions esportives s'ha assolit un bon nivell de gestió, amb unes taxes d'autofinançament global respecte a les instal·lacions de Barcelona del 95 %, amb qualitat de servei i una bona resposta dels ciutadans

Per continuar l'anàlisi,¹ cal recordar que dins del concepte d'instal·lacions esportives olímpiques hi apareixen en lloc destacat les de competició —per descomptat que també hi són les d'entrenament, nombroses i repartides per la ciutat, a les quals ens referirem més endavant—. També hi figuren les que van ser subseus de competició, repartides per tot Catalunya, a més de les d'altres ciutats espanyoles que també van ser escenari de fases importants de la competició. Així doncs, el conjunt no és gens homogeni, i encara ho resulta menys si considerem —com ens recordava Enric Truñó²—

1. El llibre *Les claus de l'èxit. Impactes socials, esportius, econòmics i comunicatius de Barcelona'92*, del Centre d'Estudis Olímpics i la Universitat Autònoma de Barcelona, escrit tres anys després dels jocs, ja inicia amb bon criteri aquesta anàlisi i encerta amb el que després ha anat succeint, tot i que s'han de matisar alguns aspectes, cosa que fem en aquest llibre.

2. Enric Truñó (1995): «Barcelona, ciutat de l'esport», a M. de Moragas i M. Botella (eds.): *Les claus de l'èxit*. Barcelona: UAB, p. 44.

que dels 43 equipaments utilitzats durant els Jocs, només 15 van ser de nova planta (8 a la ciutat de Barcelona i 7 a les subseus), i dels altres 28, 10 eren remodelacions i 18 instal·lacions existents que exigien, únicament, una actuació temporal per adequar-les a l'ús olímpic; a més, pel que fa a la ciutat de Barcelona, cal fer distinció entre les que gestiona l'empresa municipal Barcelona Promoció i la resta, perquè hi ha una clara diferència respecte al model de gestió i a l'ús.

El treball de planificació, dirigit per l'equip de Lluís Millet, basat en l'anàlisi de la situació precedent, va donar com a resultat un model descentralitzat en quatre grans àrees olímpiques o parcs esportius; una solució molt encertada que ha demostrat, amb escreix, la seva eficàcia.

Aquest model té una sèrie de virtuts entre les quals ens interessa destacar les següents:

a) Les derivades de la mateixa descentralització, que ha facilitat una dinamització, sense grans concentracions, de quatre parcs esportius a la ciutat.

b) La contribució al reequipament esportiu, no només en l'àmbit general de ciutat sinó també als districtes i, fins i tot, als barris, cosa que ha representat un enriquiment tipològic, i una diversitat de les instal·lacions³ (vegeu el quadre 1).

c) El fet de permetre als ciutadans un ús racional posterior.

Tornant al paper dels quatre parcs esportius, voldríem destacar:

1. El paper preponderant que ha tingut Montjuïc i l'Anella Olímpica, un element representatiu per excel·lència de tot el conjunt, plenament consolidat.

La millora en les comunicacions —malgrat que la promesa del metro no ha estat realitat— causada, en gran part, per les rondes, la facilitat d'aparcament, l'impuls de Barcelona Promoció, l'atractiu del Palau Sant

3. L'any 1984 l'índex d'instal·lacions esportives a Barcelona era de 7,20 espais per cada 10000 habitants. L'any 1998 aquest índex s'havia incrementat d'un 163 %: 18,97 espais esportius per cada 10000 habitants.

Quadre 1
 ÍNDEX DE DESEQUILIBRI EN ESPAIS ESPORTIUS ENTRE ELS DISTRICTES
 DE BARCELONA

	1984	1998
Ciutat Vella	0,79	1,23
Eixample	0,42	0,79
Sants-Montjuïc	1,04	1,01
Les Corts	3,75	2,28
Sarrià-Sant Gervasi	2,21	1,93
Gràcia	0,68	1,20
Horta-Guinardó	1,17	1,32
Nou Barris	0,43	0,77
Sant Andreu	0,74	0,97
Sant Martí	0,71	0,76

Prenent el conjunt de Barcelona com a valor promig 1, es pot comprovar com l'any 1984 es donava una distància de més de tres punts entre els districtes amb menor i major espais esportius. L'any 1998, aquest diferencial s'havia reduït d'un 55% i la distribució d'espais esportius era molt més homogènia.

Jordi i de la Fundació Olímpica, el paper de quotidianitat universitària de l'Inefc i el servei del conjunt Piscines Picornell-oficines de la Direcció d'Esports, han estat decisius per al dia a dia d'aquest parc. D'altra banda, tot i que cal lamentar la pèrdua temporal d'ús esportiu del Palau Municipal d'Esports, del carrer Lleida, s'ha de deixar constància de l'èxit assolit pel complex de l'Espanya Industrial.

2. La funció aglutinadora i ordenadora del parc esportiu de la Vall d'Hebron, amb el suport de dues peces clau que han millorat clarament l'oferta inicial: el Centre Municipal de Tennis i el Centre Municipal de Vòlei i de Pilota; uns equipaments que donen relleu al conjunt i faciliten la pervivència dels camps de futbol, adjunts, afavorint la posada en servei de tota l'àrea.

3. El paper més local de l'àrea de mar —que encara no ha assolit tot el seu potencial—, que ha ajudat a consolidar la Vila Olímpica i té en el Port Olímpic un atractiu innegable, a recer del qual prospera el Centre Municipal de Vela.

4. L'àrea de la Diagonal, potser la que menys ha variat, està molt consolidada; acull una gran quantitat d'equipaments esportius i universitaris i està sent objecte de propostes d'ordenació per fer-la més permeable i integrar-la plenament a la ciutat. El Futbol Club Barcelona i el Polo en són les peces clau, sense oblidar les instal·lacions universitàries.

Un aspecte que va influir en el futur de les instal·lacions olímpiques va ser la crisi econòmica. El final dels Jocs va coincidir, malauradament, amb la crisi de 1993, que ja s'estava sentint en altres països i que, aquí, l'efecte dels Jocs va ajornar. Aquest fet, va provocar una davallada d'inversions i un cert desànim, just en el moment de posar en servei les instal·lacions heretades, una vegada fet el traspàs a l'Ajuntament de Barcelona.

És aleshores quan s'inicia, de la mà d'Enric Truñó, regidor d'Esports, i de Lolo Ibern, coordinador d'Esports, un pla per a la posada en servei públic de les instal·lacions olímpiques en un escenari concret: el de la crisi, el d'uns serveis municipals afeblits per la incorporació de diversos membres a l'organització del COOB'92, amb una política d'austeritat pressupostària, com corresponia al moment, amb criteris de gestió empresarial i amb una política de gestió de recursos humans que passava, com deia Josep Marull, gerent de l'Ajuntament de Barcelona, de l'autosuficiència a l'*outsourcing*.⁴

Ahora, calia complir el compromís amb els ciutadans que, esperonats pels Jocs, desitjaven fer més esport, tant a les instal·lacions esportives com al carrer.

El pla⁵ analitzava cada instal·lació, n'avaluava l'estat, les potencialitats en aquell precís moment i feia les propostes de futur, tant l'immediat com a mitjà termini. També valorava la necessitat d'obrir les instal·lacions al públic, la previsió de les inversions necessàries i els models de gestió més adequats, d'acord amb el nou reglament de les instal·lacions esportives que s'havia acabat de redactar i aprovar l'any 1991.

La recerca de l'equilibri pressupostari, de noves formes d'inversió,

4. Vegeu la transcripció de la conferència pronunciada per Josep Marull el 24 de febrer de 1999 sobre el model de gestió de l'Ajuntament de Barcelona.

5. Pla de posada en marxa de les instal·lacions olímpiques, basat en un estudi de l'arquitecte Joaquim Tarrés, realitzat per encàrrec de l'Àrea d'Esports.

de nous gestors més professionalitzats, configuren la nova fórmula de gestió basada en la col·laboració dels sectors públic-privat, tan característica de l'anomenat «model Barcelona».

És en aquest context que se celebra el primer Congrés de l'Esport Català, que analitza la situació creada després dels Jocs, les sortides a la crisi i les estratègies de futur d'un sistema esportiu que havia canviat.

Totes aquestes situacions que fan referència a Barcelona, es poden traslladar, amb certs matisos, a les viscudes a Terrassa, Banyoles, Mollet, Castelldefels, la Seu d'Urgell o Reus. Cadascuna d'aquestes ciutats ha experimentat de forma diferent la posada en marxa de les seves instal·lacions, amb uns resultats quant a l'ús i la gestió bastant bons, no exempts, però, de dificultats, tal com ha passat a Barcelona. Aquests obstacles, en general, han estat menors en el cas de les subseus que ja disposaven d'un històric i tradició en un esport concret i identificat amb la ciutat.

D'altra banda, el pla de posada en marxa de les instal·lacions olímpiques no sempre va fer un dictamen ràpid i encertat, ni va reeixir en la idea final, és a dir, en la definició de quin era el destí final, aquell que era viable, entre els possibles per a cada una d'elles.

Recordem que les premisses havien canviat; que, per exemple, instal·lacions que havien disposat de cinc accessos (espectadors, premsa, *vips*, jugadors i àrbitres), ara havien de funcionar amb un de sol, i que els voluntaris ja no hi eren.

Hi havia equipaments amb vocacions o finalitats diverses:

— Destí de barri, amb possibilitat de mantenir competicions internacionals esporàdiques, com ara l'Espanya Industrial.

— Destins eminentment de competició, com la Piscina de salts de Montjuïc.

— Vocació i capacitat de donar servei a tota la ciutat, com les Piscines Picornell.

— Destins marcats per la necessitat de canvi, instal·lacions olímpiques que requerien una reconversió total, com és el cas dels camps de tir amb arc de la Vall d'Hebron, de l'arquitecte Enric Miralles, ja que per a un ús ordinari no necessitaven aquells escenaris.

— Destins incerts, amb necessitat de redefinir-ne l'ús esportiu, com el cas dels edificis contenidors de l'Estació del Nord.

— Espais que perdien l'ús esportiu, perquè van ser adaptats únicament per als dies que duressin els Jocs, com ara el Palau de la Metallúrgia.

No totes les instal·lacions olímpiques van ser posades en funcionament de forma immediata, sinó que ho van fer a mesura que ho permetia el pla i es disposava de l'estratègia de gestió adequada. En aquest sentit, podem apreciar diferents situacions:

1. Les que queden sota la gestió de Barcelona Promoció.
2. Les que, per la seva situació i/o pel tipus d'esport, entren ràpidament en servei (Picornell, Espanya Industrial, Port Olímpic, Escola Municipal de Vela, Tennis Vall d'Hebron, Volei i Frontons de la Vall d'Hebron).
3. Les que demanen un canvi d'estratègia (Bàdminton i Frontó Colom, per exemple).
4. Les especialitzades que requereixen una profunda transformació per ser obertes al públic (Estació del Nord, tir amb arc, etc.).

Tanmateix, no totes les instal·lacions olímpiques han tingut la mateixa sort. Cadascuna ha anat madurant d'acord amb les seves possibilitats, el seu tarannà i l'ús definitiu. Han incorporat noves inversions dirigides a l'esport individual, de salut i de lleure, i serveis complementaris, amb un afany constant per cercar la millor oferta, l'equilibri pressupostari i l'amortització d'inversions, en un mercat cada cop més competitiu.

Barcelona, en relació amb l'equipament esportiu i gràcies, també, als Jocs Olímpics, disposa de 15 000 000 m² d'espai esportiu útil, més d'1 m² per habitant.⁶ Es pot parlar, en termes d'evolució, del nombre del perfil dels usuaris de les instal·lacions esportives municipals, d'un abans i un després dels Jocs i, també, d'un abans i un després d'un any significatiu, el 1995, moment en què s'inicia una clara escalada en el nombre d'abonats. Aquesta evolució no només es nota en les instal·lacions públiques sinó que va acompanyada d'un desenvolupament paral·lel de les instal·lacions d'alguns dels grans clubs esportius tradicionals de la ciutat (CN Barce-

6. Extret de l'informe sobre la gestió de les instal·lacions esportives, de Francesc Rubio, director de Serveis d'Esports, l'any 1999.

lona, CN Athletic-Barceloneta, etc.) i dels centres privats de *fitness* (DIR i altres), de manera que, actualment, l'any 2002, segons dades recents, el 21 % de la població de la ciutat fa activitat física i esportiva afiliada, és a dir, com a soci, client o abonat a instal·lacions esportives públiques o privades (l'any 1999 se situava entorn del 16,5 %).

Continuant amb la reflexió sobre la posada en escena de les instal·lacions olímpiques, hem de fer esment de l'aparició d'un nou model de gestió per concurs de les instal·lacions públiques: el «model Barcelona», basat d'una banda en el Nou Reglament de Gestió, en la Llei Reguladora de Bases de Règim Local i en la Llei de Contractes de les Administracions Públiques; d'aquesta manera, a la gestió directa i la realitzada a través d'empreses municipals, s'hi suma la concessió i la gestió interessada.

Apareixen noves empreses de serveis i de gestió esportiva i, a partir de 1999, l'oferta esportiva es completa amb l'arribada d'empreses estrangeres potents, entre les quals destaca Holmes Place, que marca les pautes a altres cadenes estrangeres com ara LA Fitnes, Esporta, etc.

Quins són i com són els gestors actuals? Quant a les instal·lacions públiques, podem parlar de més de 93 gestors, amb diferents nivells de professionalització i diverses formes de gestió, la qual cosa demostra, com diu Francesc Rubio,⁷ «l'alt grau de participació del teixit associatiu en l'explotació de les instal·lacions, així com la diversificació del risc econòmic que podria comportar una excessiva concentració».

En canvi, en les instal·lacions de competició, no gestionades directament pel mateix Ajuntament o a través, com ja s'ha dit, de Barcelona Promoció, el nombre es redueix lògicament, però manté un alt índex de diversitat, amb una dotzena de gestors diferents: des de clubs a federacions, passant per associacions o entitats sense ànim de lucre, empreses privades, empreses participades, universitat, etc.⁸

Conscient del canvi d'escenari, l'Ajuntament inicia nous estudis de reequilibri i millora del patrimoni, amb l'elaboració, l'any 1998, d'un pri-

7. Informe sobre la gestió de les instal·lacions i l'evolució dels espais esportius, Direcció d'Esports, febrer de 1999.

8. La UFEC, SEAE, Secretariat d'entitats de HSiL, CN Poblenou-UBAE, Inefc, FC Barcelona, Polo, SegLah, RFC Tennis, CF VH, FC Vela, Pobasa.

mer mapa de les instal·lacions esportives.⁹ Apareix, també, la proposta definitiva de pla director de les instal·lacions esportives de Catalunya,¹⁰ que ha de culminar amb l'elaboració dels mapes municipals, i recentment s'inicien els treballs del pla estratègic¹¹ que ha de permetre reflexionar i avançar en la definició de les estratègies de futur en l'esport a la ciutat i, també, evidentment, en els temes de planificació, disseny, gestió i ús de les instal·lacions esportives a la ciutat.

De l'herència dels Jocs Olímpics i Paralímpics, al marge dels equipaments esportius, caldria destacar-ne la influència que ha tingut en la pràctica esportiva a la ciutat de Barcelona. L'enquesta d'hàbits esportius realitzada l'any 1999,¹² en una reflexió ràpida, diu que de l'any 1989 a l'any 1999 hi ha un increment de l'11 % de pràctica real d'algun esport entre la població de 15 a 19 anys; concretament, el 58 % dels ciutadans de Barcelona practiquen regularment algun esport.

Les dades dels hàbits esportius de la ciutat de Barcelona ens serviran per validar alguns dels aspectes que poden tenir una significació important respecte a l'herència dels Jocs, respecte a l'increment de pràctica esportiva i, especialment, en alguns dels equipaments olímpics més singulars.

De la gestió dels macroespais esportius, podem dir que la creació d'una societat anònima municipal, Barcelona Promoció, com a gestora del Palau Sant Jordi, l'Estadi Olímpic, el Palau d'Esports i el Velòdrom d'Horta ha estat un encert, ja que s'ha aconseguit un model de gestió àgil per al desenvolupament de grans esdeveniments esportius i culturals, situant la ciutat de Barcelona com a capdavantera dels millors espectacles. Gràcies, també, a la implantació de gestió de la ciutat de Barcelona («model Barcelona») s'ha donat pas a la creació de nous gestors (associacions espor-

9. Mapa d'Instal·lacions Esportives de la Ciutat de Barcelona, any 1999, de la Direcció d'Esports, amb la col·laboració de Joan Páez, arquitecte de BCN SL.

10. Pla Director d'Instal·lacions Esportives de Catalunya (PIEC), de la Direcció General de l'Esport, any 2000.

11. Pla Estratègic de l'Esport a Barcelona, impulsat des de la Direcció d'Esports i que ha tingut una recent Conferència d'Exploració Estratègica, el febrer de 2002.

12. Institut Municipal d'Informàtica, Estadística i Avaluació. Ajuntament de Barcelona.

tives, empreses de serveis, etc.) que han desenvolupat unes estratègies a nivell de ciutat molt adequades a l'hora d'atendre les necessitats dels nous equipaments esportius (l'ampliació de la xarxa municipal d'instal·lacions esportives).

De les necessitats detectades abans dels Jocs Olímpics i de la voluntat de l'Ajuntament de Barcelona de donar un contingut coherent de gestió, permetent l'aprofitament per a la ciutat de les instal·lacions esportives, s'ha creat aquesta necessitat de sortir al carrer a practicar esport, d'utilitzar els espais esportius (públics i privats) amb la conseqüent millora de la qualitat de vida dels ciutadans.

Retornant a la realitat de la pràctica a la ciutat de Barcelona, és ben cert que en els últims anys ha experimentat un increment considerable. La millora de les instal·lacions, la incorporació de nous equipaments públics i privats a la xarxa de centres esportius de la ciutat i la importància de l'esport com a factor de millora de la qualitat de vida són aspectes que de ben segur han contribuït a aquest increment, especialment pel que fa a l'esport de lleure i de benestar; en definitiva, a l'esport de salut. De fet, l'interès per part d'operadors estrangers a introduir-se en el mercat esportiu de Barcelona, al llarg dels darrers tres anys, demostra que la ciutat té un potencial de possibles usuaris molt elevat. Però, malgrat aquest creixement en el nombre de practicants, caldria preguntar-se, deu anys després dels Jocs Olímpics i Paralímpics, quins elements de l'organització dels Jocs han incidit en l'augment constant de la pràctica esportiva que s'ha detectat en els últims 5 anys. És aquest fet una conseqüència de la implantació de les instal·lacions olímpiques a la ciutat? O és l'empremta que els esportistes olímpics van deixar en els nois i noies de l'any 1992 —voluntaris, espectadors, etc.—, actuals usuaris de les instal·lacions esportives? És l'objectiu d'aconseguir un cos 10 sota el dictat dels mitjans de comunicació allò que influeix en la necessitat de fer esport? Són incentius la implantació de nous centres esportius (públics i privats), la varietat d'activitats, la flexibilitat d'ús i la qualitat de les instal·lacions a l'hora de sortir de casa per anar a fer esport?

La influència dels Jocs en l'augment de pràctica esportiva segurament ha tingut un paper important i donaria resposta a les preguntes anteriors. També és cert que la influència dels mitjans de comunicació i el desen-

volupament de la xarxa d'instal·lacions esportives municipals han aconseguit que actualment, deu anys després dels Jocs, més de 150 000 ciutadans de Barcelona siguin abonats d'alguna instal·lació esportiva municipal (vegeu el quadre 2).

El desembre de 1999, l'Institut Municipal d'Informàtica, Estadística i Avaluació de l'Ajuntament de Barcelona, a petició de la Direcció d'Esports, va realitzar una enquesta a 12 instal·lacions esportives municipals per conèixer el grau de satisfacció dels usuaris. Entre les dades més significatives, cal destacar el valor que té per a l'usuari el fet de practicar esport, amb una valoració mitjana de 8,3 punts. Concretament, els usuaris més antics (5 i 9 anys) són els que puntuen més alt aquest aspecte (entre 9 i 10 punts). Per tant, davant d'aquest resultat, podríem dir que les persones que s'han fet usuàries d'una instal·lació esportiva després dels Jocs han descobert els beneficis de la pràctica regular de l'esport i són més sensibles respecte al benestar físic.

Al marge de la consideració anterior, la construcció dels equipaments olímpics amb unes condicions tècniques excepcionals, un disseny atractiu i modern, materials de gran qualitat, etc., pensats per a la pràctica esportiva d'alt nivell, però amb la intenció, per part de l'Ajuntament de Barcelona, de donar-los un ús regular obert a l'esport de lleure i salut, ha fet canviar la percepció dels ciutadans envers les instal·lacions públiques, la imatge de les quals estava força deteriorada per la manca de serveis i d'agilitat en la gestió. Els ciutadans s'han fet seves aquestes infraestructures, per gaudir-ne amb totes les condicions i els avantatges d'un gran espai esportiu, amb nous programes tècnics (activitats

Quadre 2
EVOLUCIÓ DEL NOMBRE D'ABONATS A LES INSTAL·LACIONS
ESPORTIVES MUNICIPALS

	Any					
	1992	1994	1996	1998	2000	2002*
Nombre abonats	20 000	46 000	95 000	120 000	149 000	154 000

* Estimació

aquàtiques, activitats físiques, salut, etc.), flexibilitat horària i preus assequibles.

El debat generat per les noves fórmules de gestió esportiva d'aquests espais, en la majoria dels casos grans equipaments esportius amb un cost energètic, de manteniment i de conservació importants, ha resultat positiu, malgrat que es pugui pensar el contrari, ja que ha tingut com a conseqüència la professionalització del sector (clubs, associacions esportives, federacions, empreses de serveis), i ha suposat una empenta suficient com per donar un ús racional als equipaments esportius, aconseguir la rendibilitat esportiva-social-econòmica necessària per mantenir els equipaments en perfecte estat, convertir-se, deu anys després dels Jocs, en espais emblemàtics per a la ciutat i obtenir un gran reconeixement fora de les nostres fronteres, la qual cosa fa que siguin reclamats per les federacions internacionals per organitzar grans esdeveniments esportius.

Un exemple de la categoria d'aquestes instal·lacions olímpiques són les Piscines Bernat Picornell, on l'any 2003 s'hi celebraran les proves de natació sincronitzada del Campionat del Món de Natació, i les Piscines Municipals de Montjuïc, que acolliran les proves de salts. el complex esportiu municipal Pau Negre Parc del Migdia amb el campionat d'Europa d'hoquei.

També és un fet contrastat que la valoració de l'esport a la ciutat de Barcelona ha anat en augment gràcies a la consideració que, a poc a poc, han adquirit el benestar personal, la salut i la millora física. Les instal·lacions olímpiques hi han contribuït —especialment els anys immediatament posteriors als Jocs (1993, 1994, 1995 i 1996)—, fent de motor i d'estímul envers la pràctica esportiva. L'esforç per apropar els macroespais esportius a la ciutat amb jornades de portes obertes, l'aprofitament de les sinergies generades pels mitjans de comunicació, el record dels esdeveniments més emotius dels Jocs, entre altres iniciatives, han estat una gran ajuda. Un espai esportiu olímpic ha estat i és un espai per a tots, on es combinen perfectament l'esport de lleure i el d'elit, una convivència necessària i enriquidora per a tothom.

L'increment de la pràctica esportiva i la maduració dels practicants generalment va associada a una demanda cada vegada més exigent i també genera més necessitats de pràctica esportiva en tots els àmbits. De fet,

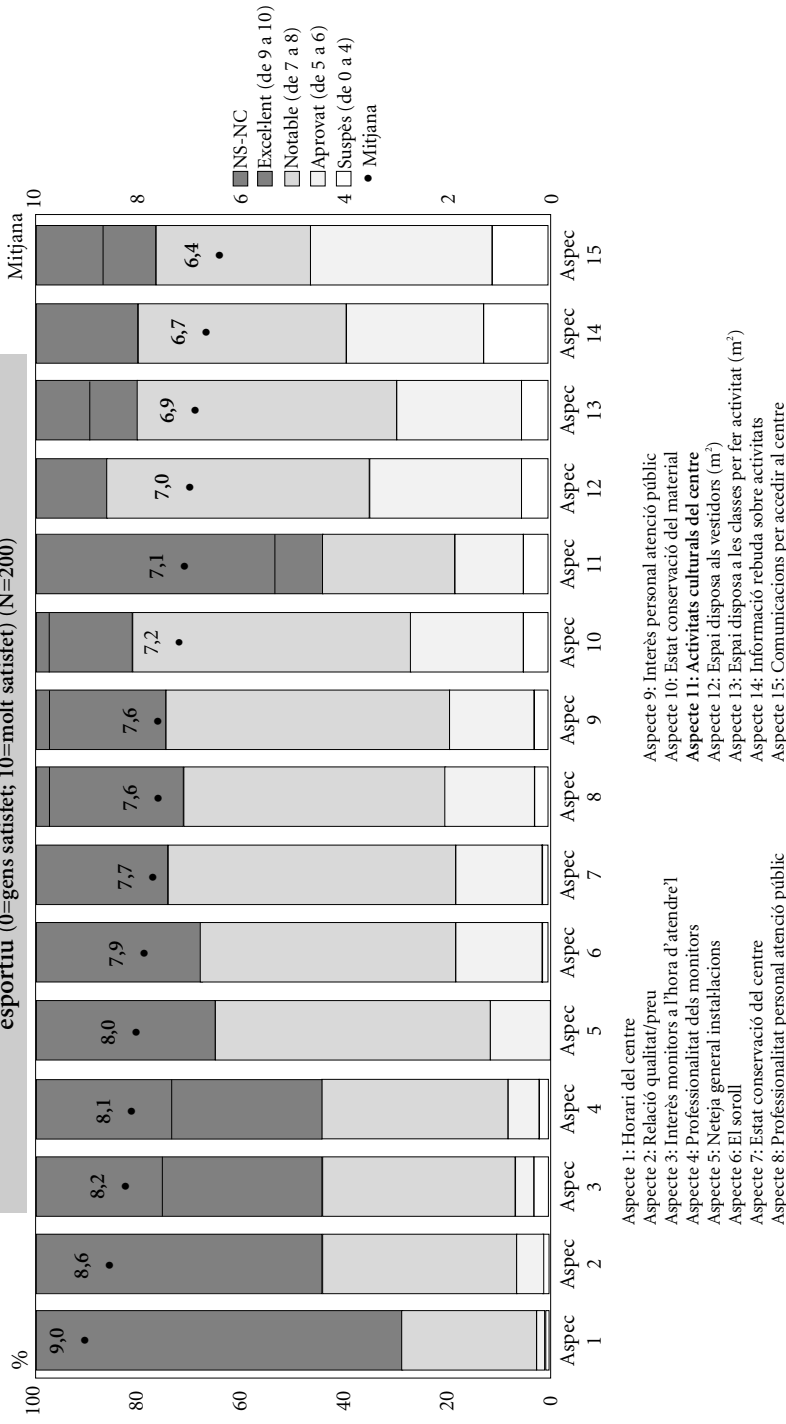
si analitzem l'enquesta de l'Institut d'Informàtica de l'Ajuntament de Barcelona, el motiu principal per apuntar-se a una instal·lació esportiva ha estat practicar alguna activitat física i mantenir-se en forma i en bon estat de salut. Aquesta motivació va lligada a l'exigència dels practicants i dels centres estudiats. El 63,8% dels usuaris feia entre una setmana i un mes que havia anat per darrera vegada a fer esport i el 76% dels enquestats van a la instal·lació per practicar esport entre 1 i 5 hores per setmana i, en alguns centres, com el cas de les Piscines Bernat Picornell, el 38% ho fa entre 3 i 5 hores setmanals. No deixa de sorprendre l'alt grau de pràctica esportiva i les sinergies que s'han creat per la incorporació de nous equipaments esportius a la xarxa d'instal·lacions esportives municipals.

Però l'exigència no només se centra en trobar unes activitats esportives adequades, sinó que el valor que es dona a fer una pràctica esportiva correcta va més enllà. En el quadre 3,¹³ s'hi poden observar els ítems de valoració de quinze aspectes que s'han utilitzat per conèixer la percepció dels usuaris referida a temes concrets de la instal·lació, els quals són considerats com a molt importants i, en canvi, no pertanyen exclusivament a l'àmbit esportiu: la neteja, l'atenció rebuda, l'estat de conservació, l'horari, el soroll, la professionalitat, l'espai disponible en els vestidors (m²), etc.

Un dels factors clau de l'èxit dels equipaments olímpics ha estat la pluralitat de funcions i la versatilitat a l'hora d'adaptar-se a les noves tendències. La necessitat de buscar incentius per aconseguir una bona rendibilitat esportiva-socioeconòmica, ha generat un grau d'imaginació important per dur a terme noves activitats i noves formes d'utilització de les infraestructures. En aquest sentit, s'han creat gabinets mèdics per a un millor control de la pràctica esportiva, s'han recollit les necessitats detectades en els últims anys i de la implantació de nous programes amb un impacte físic molt alt, s'han posat en marxa programes de seguiment mèdic, de dietètica, de recuperació funcional, etc. amb un equip interdisciplinari de tècnics esportius, metges i fisioterapeutes, les sales de *fitness* cada vegada són més complexes i compten amb l'assessorament neces-

13. Institut Municipal d'Informàtica, Estadística i Avaluació. Ajuntament de Barcelona. Enquesta Instal·lacions Esportives Municipals. Novembre-desembre 1999.

Quadre 3. Satisfacció amb les següents qüestions relacionades amb el centre esportiu (0=gens satisfet; 10=molt satisfet) (N=200)

- Aspecte 1: Horari del centre
- Aspecte 2: Relació qualitat/preu
- Aspecte 3: Interès monitors a l'hora d'atendre'l
- Aspecte 4: Professionalitat dels monitors
- Aspecte 5: Neteja general instal·lacions
- Aspecte 6: El soroll
- Aspecte 7: Estat conservació del centre
- Aspecte 8: Professionalitat personal atenció públic
- Aspecte 9: Interès personal atenció públic
- Aspecte 10: Estat conservació del material
- Aspecte 11: Activitats culturals del centre
- Aspecte 12: Espai disposa als vestidors (m²)
- Aspecte 13: Espai disposa a les classes per fer activitat (m²)
- Aspecte 14: Informació rebuda sobre activitats
- Aspecte 15: Comunicacions per accedir al centre

sari per a un aprofitament òptim de l'activitat, s'han incorporat noves tendències en activitat física, com ara l'*espinning*, les quals requereixen tenir una bona forma física, les activitats aquàtiques són molt variades i dinàmiques i es combinen amb activitat física (*aquamúsic, aquastreching*, etc.).

De les tendències a les instal·lacions esportives, cal passar a l'evolució que han tingut alguns dels esports olímpics que s'han convertit en esports populars, a l'abast de tothom. Amb la posada en marxa del Centre Municipal de Vela de Barcelona, l'Ajuntament aposta per la popularització de la vela, un esport considerat d'elit fins aleshores i, juntament amb la Federació Catalana de Vela, treballa aconseguint sumar experiències en els camps respectius —l'un, en la difusió de la cultura esportiva i l'altra, en l'ensenyament de la vela—. Ambdós, han estat capaços de donar a conèixer valors educatius, culturals, socials i esportius, mitjançant programes que han permès a la societat conèixer el medi a través d'aquesta disciplina esportiva. El Centre Municipal de Vela ha servit de revulsiu als altres clubs i escoles: ha dinamitzat el sector i ha fet que aquests clubs i la federació comencin a obrir-se a la ciutat, en tots els seus àmbits. Així mateix, aquest centre ha estat un banc de proves per a molts programes i activitats que, en mostrar-se efectius i vàlids, han permès retroalimentar i millorar la qualitat de l'oferta existent a les escoles i als clubs. Uns programes, com ara el *Vela per a tothom*, que són un exemple de la implantació d'un esport d'elit, adreçat a la ciutat.

L'ús de les instal·lacions esportives olímpiques ha donat a la ciutat un nou impuls que ha servit per consolidar la pràctica esportiva i mantenir Barcelona com a seu de grans esdeveniments esportius internacionals. El lema del Campionat del Món de Natació 2003 —«Serà increïble»— resumeix perfectament les fites aconseguides deu anys després dels Jocs, uns objectius que, possiblement, ningú s'havia plantejat.